

УДК 338.486:355.4

Орислава Графська

*д-р екон. наук, доцентка кафедри
готельно-ресторанного бізнесу,
Львівський державний університет
фізичної культури
імені Івана Боберського*

Олег Цільник

*аспірант,
Львівський університет бізнесу та права*

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Туризм є однією з небагатьох галузей ринкової економіки, яка може найпростіше і найшвидше запропонувати способи залучити іноземні кошти в економіку України як мирний час, так і в період війни. На сьогодні туристична галузь України зазнала значних збитків, так безпекова ситуація не дає змоги працювати в повному обсязі навіть у відносно безпечних регіонах нашої країни. Відомо, що туристична галузь України багата на різноманітні туристичні дестинації, які в теж відіграють важливу роль у залученні як потенційного інвестора на певну територію, так і згодом споживача всіх запропонованих благ, представлених в їх межах для відпочинку та релаксації.

Туристична дестинація – це вирішальний елемент регіональної туристичної системи і суб'єкт управління регіонального розвитку. Її можна сприймати як територію із певним переліком засобів обслуговування й послуг, зручностей для забезпечення всіляких потреб туристів. Згідно з означенням Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), туристична дестинація – це фізичний простір, в якому турист проводить мінімум одну ніч [1].

Щодо трактування визначення «ефективність», то можемо сказати таке: ефективність є досить не єдиним та багатограним поняттям, і його складно визначити однозначно. У працях науковців його трактують по-різному. Але відповідно до міжнародних стандартів ISO 9000–2005, ефективність вважають як співвідношенням досягнутих результатів і використаних ресурсів [2]

Варто зазначити, що елементом формування туристичних дестинацій є прогнозування ефективності всіх суб'єктів туристичної діяльності в регіоні чи на окремій території.

Соціально-економічна ефективність туристичної дестинації – це процес господарювання всіх дотичних до туризму підприємств, організацій, підприємців, результат якого виражається певною вигодою, досягнутою за певних витрат грошових, матеріальних, інформаційних ресурсів і робочої сили.

За формуванні та розвитку туристичних дестинацій необхідно враховувати прямий вплив туристичної діяльності на економіку регіону – як результат витрат туриста на придбання туристичних послуг і товарів, що входять до складу туристичного продукту, запропонованого в певній туристичній дестинації. Кошти, витрачені туристами чи гостями в певній дестинації, створюють дохід, який зумовлює ланцюгову реакцію: витрати – доходи – витрати – доходи (рис. 1).

Рис. 1 Класифікація ланцюгової реакції товарообороту

Варто зазначити, що туризм та туристична галузь має прямий і опосередкований вплив на економіку регіону, де розташована туристична дестинація. Здебільшого дохід, отриманий від витрат, які здійснили туристи в межах певної дестинації, використовують у повному обсязі, лише незначну частину його відкладають, а іншу витрачають за межами цього регіону. Чим більше доходів від туризму реалізують у межах регіону, тим більший ефект. Здатність утримувати такі доходи в межах регіону залежить від стану місцевої економіки.

Таким чином, кошти, витрачені туристами в межах туристичної дестинації, починають повністю працювати на економіку регіону, розвиток та процвітання галузі.

У період повномасштабного вторгнення, який розпочався в Україні 24 лютого 2022 року, найбільш привабливими як для вимушених тимчасово переселених осіб, так і для туристів які все-таки приїждють в Україну стали Західні області України, які розташовані в недалекій відстані від кордону України з країнами ЄС. Прикордонні області набирають дедалі більшої популярності серед туристів на теперішній час, так як безпекова ситуація дає змогу їх відвідувати, тож внутрішні і зовнішні інвестори зосереджують свій фінансовий потенціал саме туди, розуміючи перспективу розвитку в майбутньому, поки відбудеться стабілізація в післявоєнний період.

Під час визначення ефективності функціонування туристичної дестинації в прикордонних зонах необхідно враховувати те, що продукт дестинації складається з трьох складників:

- основний продукт;
- супутній продукт;
- додатковий продукт.

Для оцінювання економічної ефективності функціонування туристичної дестинації в період війни варто використовувати оцінку впливу туризму і його внесок в економіку відповідної територіальної системи, позаяк це є важливим складником дохідності в регіоні.

Тож на підставі наведеного та проводячи аналіз соціально-економічної ситуації туристичних дестинацій у прикордонних областях, можемо сказати, що динаміка розвитку існує не лише через безпеку ситуацію в Україні, але й через те, що достатньо велика частина українського бізнесу змушена була релакуватися, що зумовило у фінансовому розумінні позитивну динаміку на розвиток тої чи іншої дистанції, через надходження відрахувань до бюджету та дало позитивний вплив в частині дохідності бюджету України, а потенційний турист, зважаючи на це, з впевненістю відвідує дестинації, що дає можливість туристичній галузі продовжувати працювати і заробляти свої доходи.

Ключові слова: соціально-економічна ефективність, туристичні дестанації, війна.

Список використаних джерел

1. https://tourlib.net/statti_
2. Quality management systems – Fundamentals and vocabulary: BS EN ISO 9000:2015.– URL: <https://www.borhanjooyan.com/DL/ISO-9000-2015.pdf>